

PRISPEVEK K POSVETU O KLIMATSKIH SPREMEMBAH PRI PREDSEDNIKU REPUBLIKE 21. NOVEMBRA 2018

Uvodoma si dovolim postaviti trditev, da **naša država ni tako dobro pripravljena na prihodnje klimatske spremembe kot se hvalimo**. Na deklarativnem nivoju že, saj imamo lepo napisane strategije, zakone, pravilnike, tehtne znanstvene študije in podobno, a v resničnosti so stvari zelo drugačne. Da ne bom preveč kritičen do lastne države – tudi v mnogih drugih državah je podobno.

Velik razkorak med deklarativnim in realnim je po mojem posledica enega bistvenih problemov naše države, ki bi ga lahko imenovali **NEUSKLAJENO, SEKTORSKO DELOVANJE DRŽAVE NA KRATEK ROK, povezano še z nezaupanjem državljanov do nje**.

Če se nekatere organizacijske strukture na nivoju države ne bodo temeljito spremenile, nas bo sedanje neusklajeno in izrazito sektorsko delovanje države zelo oviralo pri uveljavljanju dolgoročnih, predvsem preventivnih ukrepov proti negativnim posledicam klimatskih sprememb. In v sodobni državi, še zlasti majhni in z omejenimi naravnimi viri, kakršna je naša, bi moralo biti dolgoročno prostorsko (in tudi drugo) načrtovanje ključno, da se pravočasno pripravimo na prihajajoče spremembe in ne zapravljamo kapitala (finančnega, socialnega, okoljskega) za projekte, ki nas vodijo stran od srednje- in dolgoročno zastavljenih ciljev, in da si obenem ne uničimo omejenih, življenjsko pomembnih naravnih virov (kmetijska zemljišča, voda, prostor).

In **tu smo pri problemu sektorskega, neusklajenega delovanja naše države**, ki si ga lahko poglobljeno ogledamo na temle primeru: na eni strani je zaščita in reševanje, ki sicer odlično deluje, vendar je usmerjena zgolj v reševanje človeških življenj in imovine ter odpravljanje posledic nesreč. To je v pristojnosti Ministrstva za obrambo, prostorsko načrtovanje, ki bi moralo biti osredotočeno na dolgoročno preventivo, da bi bile posledice takšnih dogodkov čim manj hude, pa je v pristojnosti občin in Ministrstva za okolje in prostor. Kakorkoli je sistem prostorskega načrtovanja urejen s pravilniki in množico drugih predpisov in bi moral delovati v skladu z že sprejetimi strateškimi usmeritvami, v praksi svojega temeljnega namena ne uresničuje – **doseganje trajnostnega prostorskega razvoja** – niti ciljev, ki so določeni z zakonom, npr. »varuje prostor kot omejeno naravno dobrino«, »prispeva k varovanju kmetijskih zemljišč«, »ustvarja razmere za zmanjševanje in preprečevanje naravnih ali drugih nesreč« ali »prispeva k prilagajanju na podnebne spremembe«. Da je to

res, se je treba samo vprašati: **Koga na neki občini pa pri pripravi prostorskega načrta skrbi globalne klimatske spremembe?** V praksi se je prostorsko načrtovanje zbanaliziralo na »usklajevanje različnih parcialnih interesov v prostoru« (9. člen Zakona o urejanju prostora), dobršen del škode zaradi preteklih naravnih nesreč pa je po mojem ravno posledica napačnih ali vsaj nepremišljenih posegov v prostor. Z novimi izzivi se nikakor ne bomo mogli spopadati z 212 sistemi občinskih prostorskih načrtovanj, zato je treba prostorsko načrtovanje vrniti stroki in na nivo države.

V podkrepitev tega bom po spominu citiral g. Šarca, predsednika vlade, ob nedavnih poplavah v tržiški občini: »Ni vsega kriva narava, ni vsega kriva država, marsikje se gradi, kjer se ne bi smelo!« To je zelo res in poznam primere, ko so si ljudje zgradili hiše ne ob hudourniku, ampak dobesedno na njem. In to ne na črno, pač pa z veljavnim gradbenim dovoljenjem! Celo velik zdraviliški objekt imamo v rečni strugi hudourniške Savinje – prav tako z blagoslovom države!

Podobno slabe obete za uspešnejše soočanje s klimatskimi spremembami nam daje **izrazito sektorsko delovanje ministrstev in njihovih uradov**: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano nasprotuje pozidavi najboljših kmetijskih zemljišč, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo pa da nekaj milijonov evrov državne pomoči tujim lastnikom kapitala, da uničijo 100 ha najboljših kmetijskih zemljišč; naravovarstveniki skušajo obvarovati še nekaj redkih ohranjenih vodotokov, a jih isto ministrstvo kljub njihovemu nasprotovanju spreminja v odtočne kanale, za kar dobi državna in evropska sredstva.

Uspešnega soočanja s posledicami klimatskih sprememb si ne morem predstavljati še brez enega pomembnega pogoja: **zaupanja državljanov v politike, da nas bodo znali pravočasno pripraviti na spremembe in nato voditi** tako, da naša družba ne bo samo preživela, ampak v teh spremembah znala najti tudi nove razvojne priložnosti.

Razmišljajoč o našem sedanjem položaju ne morem biti posebno optimističen, saj smo v resnih težavah. Znanost nam je sicer jasno povedala, kam nas pelje dosedanji razvoj in kaj nas čaka, vendar si rahlo naivno predstavljamo, da bomo zagato rešili zgolj s strategijami in dobrimi nameni. Namesto da bi začeli resno ukrepati že pred leti, si glede klimatskih sprememb vse bolj otežujemo položaj z **brezskrbno lahkotnim in sektorskim razmetavanjem** z našimi omejenimi naravnimi viri, predvsem s kmetijskimi zemljišči, vodo in prostorom. S tem se hkrati tudi stopnjuje naša ranljivost pred prihodnjimi klimatskimi spremembami in zmanjšujejo možnosti resnega ukrepanja. Niso vsega krive klimatske

spremembe, vse večja škoda zaradi naravnih nesreč je samo del cene, ki jo že plačujemo za dosedanje nespametno ravnanje in le manjši del tega smemo naprtiti klimatskim spremembam.

dr. Karel Natek